Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

z 8. septembra 2022 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Nariadenie (ES) č. 1370/2007 – Služby osobnej železničnej a cestnej dopravy poskytované vo verejnom záujme – Povinnosť prepravovať určité kategórie cestujúcich bezplatne, stanovená prostredníctvom všeobecných pravidiel – Povinnosť príslušného orgánu priznať poskytovateľom služieb vo verejnom záujme za ich poskytovanie náhradu – Metóda výpočtu“

Vo veci C-614/20,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Talinna Halduskohus (Správny súd Tallinn, Estónsko) z 18. novembra 2020 a doručený Súdnemu dvoru 18. novembra 2020, ktorý súvisí s konaním:

Lux Express Estonia AS

proti

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory A. Arabadžiev (spravodajca), sudcovia P. G. Xuereb a A. Kumin,

generálny advokát: M. Campos Sánchez-Bordona,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– Lux Express Estonia AS, v zastúpení: C. Ginter, K. Härginen a A. Jõks, vandeadvokaadid,

– estónska vláda, v zastúpení: N. Grünberg, splnomocnená zástupkyňa,

– Európska komisia, v zastúpení: K. Toomus a C. Vrignon, splnomocnené zástupkyne,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 10. marca 2022,

* Jazyk konania: estónčina.

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 108 ZFEÚ, ako aj článku 2 písm. e), článku 3 ods. 2 a 3 a článku 4 ods. 1 písm. b) bodu i) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1370/2007 z 23. októbra 2007 o službách vo verejnom záujme v železničnej a cestnej osobnej doprave, ktorým sa zrušujú nariadenia Rady (EHS) č. 1191/69 a (EHS) č. 1107/70 (Ú. v. EÚ L 315, 2007, s. 1), zmeneného nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2338 zo 14. decembra 2016 (Ú. v. EÚ L 354, 2016, s. 22) (ďalej len „nariadenie č. 1370/2007“).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi spoločnosťou Lux Express Estonia AS a Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (Ministerstvo hospodárstva a komunikácií, Estónsko) vo veci odmietnutia tohto ministerstva nahradiť škodu, ktorú táto spoločnosť údajne utrpela z dôvodu splnenia povinnosti prepravovať určité kategórie cestujúcich bezplatne a bez náhrady zo strany Estónskej republiky, ktorá jej vyplýva z estónskeho práva.

Právny rámec

Právo Únie

Rozhodnutie 65/271/EHS

3 Prvé až tretie odôvodnenie rozhodnutia Rady 65/271/EHS z 13. mája 1965 o harmonizácii niektorých ustanovení, ktoré majú vplyv na hospodársku súťaž v oblasti železničnej, cestnej a vnútrozemskej vodnej dopravy [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES 1965, 88, s. 1500), zneli takto:

„keďže jedným z cieľov spoločnej dopravnej politiky musí byť odstránenie rozdielov, ktoré by mohli podstatne narušiť podmienky hospodárskej súťaže v doprave…;

keďže rozdiely vznikajú najmä v oblasti daní, štátnych zásahov do dopravy a sociálnych systémov;

keďže by sa preto mali prijať opatrenia:

…

– pokiaľ ide o štátne zásahy v doprave, opatrenia smerujúce k čo najväčšej minimalizácii povinností poskytovať služby vo verejnom záujme, k spravodlivej náhrade za náklady vyplývajúce z povinností, ktoré budú zachované, a za náklady zodpovedajúce zníženiu cestovného zo sociálnych dôvodov, k normalizácii účtovníctva železničných podnikov, k dosiahnutiu finančnej autonómie týchto podnikov a k vymedzeniu schémy pomoci uplatniteľnej na dopravu pri zohľadnení osobitných aspektov tohto odvetvia,

…“ [*neoficiálny preklad*]

4 Článok 6 tohto rozhodnutia stanovoval:

„Od 1. júla 1967 sa za náklady, ktoré v doprave vyplývajú z toho, že sa na osobnú dopravu uplatňujú ceny a prepravné podmienky, ktoré členský štát zaviedol v záujme jednej alebo viacerých osobitných sociálnych kategórií, budú musieť poskytovať náhrady, určené podľa spoločných metodík.“ [*neoficiálny preklad*]

Nariadenie (EHS) č. 1191/69

5 Prvé až tretie a trináste odôvodnenie nariadenia Rady (EHS) č. 1191/69 z 26. júna 1969 o postupe členských štátov, ktorý sa týka záväzkov obsiahnutých v koncepcii služieb vo verejnom záujme v oblasti železničnej, cestnej a vnútrozemskej vodnej dopravy (Ú. v. ES L 156, 1969, s. 1; Mim. vyd. 07/001, s. 19) stanovovali:

„keďže jedným z cieľov spoločnej dopravnej politiky je odstrániť rozdiely, ktoré vyplývajú z toho, že členské štáty ukladajú dopravným podnikom záväzky [povinnosti – *neoficiálny preklad*] obsiahnuté v koncepcii služieb vo verejnom záujme a ktoré vedú k podstatnej deformácii súťažných podmienok;

keďže je preto nutné zrušiť záväzky služieb vo verejnom záujme [povinnosti poskytovať služby vo verejnom záujme – *neoficiálny preklad*], ktoré sú vymedzené v tomto nariadení; keďže je však dôležité v určitých prípadoch zachovať také záväzky [povinnosti – *neoficiálny preklad*], aby sa poskytovali primerané služby v oblasti dopravy; keďže primeranosť dopravných služieb treba posudzovať z hľadiska stavu dopytu a ponuky v dopravnom sektore a potrieb spoločnosti;

keďže tieto zrušujúce opatrenia sa nebudú týkať dopravných sadzieb a podmienok uložených podnikom osobnej prepravy v záujme jednej alebo viacerých osobitných kategórií osôb;

…

keďže [navyše] článok 6 [rozhodnutia 65/271] ustanovuje, že členské štáty musia uhradiť náhradu, pokiaľ ide o akékoľvek finančné bremená [náklady – *neoficiálny preklad*], ktoré pripadajú na osobnú dopravu z dôvodu uplatnenia dopravných sadzieb a podmienok, uložených v záujme jednej alebo viacerých presne vymedzených kategórií osôb…“

6 Článok 1 tohto nariadenia stanovoval:

„1. Členské štáty zrušia všetky záväzky [povinnosti – *neoficiálny preklad*] obsiahnuté v koncepcii služby vo verejnom záujme tak, ako sú definované v tomto nariadení, uložené [v] železničnej, cestnej a vnútrozemskej vodnej doprave.

2. Takéto záväzky [povinnosti – *neoficiálny preklad*] však možno zachovať, pokiaľ sú podstatné pre poskytovanie primeraných dopravných služieb.

3. Pokiaľ ide o osobnú dopravu, odsek 1 sa neuplatňuje na dopravné sadzby a podmienky uložené ktorýmkoľvek členským štátom v záujme jednej alebo viacerých osobitných kategórií osôb.

4. Finančné bremená dopravných podnikov z dôvodu [Za náklady, ktoré pre dopravné podniky vyplývajú zo – *neoficiálny preklad*] zachovania záväzkov [povinností – *neoficiálny preklad*], ktoré sú uvedené v odseku 2, alebo z dôvodu uplatňovania dopravných sadzieb a podmienok, ktoré sú

uvedené v odseku 3, bude [sa poskytne – *neoficiálny preklad*] náhrada v súlade so spoločnými postupmi stanovenými týmto nariadením.“

7 Článok 9 uvedeného nariadenia znel takto:

„1. Výška náhrady vzhľadom na finančné bremeno pripadajúce na podniky z dôvodu [Výška náhrady nákladov, ktoré pre dopravné podniky vyplývajú z – *neoficiálny preklad*] uplatnenia dopravných sadzieb a podmienok na osobnú dopravu, ktoré sú uložené v záujme jednej alebo viacerých presne vymedzených kategórií osôb, sa určí v súlade s spoločnými postupmi stanovenými v článkoch 11 až 13.

2. Náhrada je splatná od 1. januára 1971.

…“

Nariadenie č. 1370/2007

8 Odôvodnenia 2 až 4, 34 a 35 nariadenia č. 1370/2007 znejú takto:

„(2) Článok 86 ods. 2 zmluvy ustanovuje, že podniky poverené poskytovaním služieb všeobecného hospodárskeho záujmu podliehajú pravidlám zmluvy, najmä pravidlám hospodárskej súťaže za predpokladu, že uplatňovanie týchto pravidiel im neznemožňuje plniť zverené špecifické úlohy z dôvodov právnych alebo faktických.

(3) Článok 73 zmluvy predstavuje *lex specialis* k článku 86 ods. 2 zmluvy. Stanovuje pravidlá uplatniteľné na úhradu za záväzky vyplývajúce zo služieb vo verejnom záujme [náhradu za povinnosti poskytovať služby vo verejnom záujme – *neoficiálny preklad*] v odvetví vnútrozemskej [pozemnej – *neoficiálny preklad*] dopravy.

(4) Hlavnými cieľmi Bielej knihy Komisie z 12. septembra 2001 nazvanej Európska dopravná politika pre rok 2010: čas rozhodnúť je zaručiť bezpečné, efektívne a kvalitné služby v osobnej doprave prostredníctvom regulovanej hospodárskej súťaže, ktorá tiež zaručí transparentnosť a výkonnosť služieb vo verejnom záujme v osobnej doprave so zreteľom na sociálne a environmentálne faktory a faktory regionálneho rozvoja, alebo poskytovať osobitné tarifné podmienky pre niektoré kategórie cestujúcich, ako sú dôchodcovia, a odstraňovať rozdiely medzi dopravnými podnikmi z rôznych členských štátov, ktoré môžu viesť k vážnym narušeniam hospodárskej súťaže.

…

(34) Úhrada [Náhrada – *neoficiálny preklad*] za služby vo verejnom záujme sa môže ukázať ako potrebná v odvetví vnútrozemskej [pozemnej – *neoficiálny preklad*] osobnej dopravy, aby podniky poverené službou vo verejnom záujme fungovali podľa zásad a za podmienok, ktoré im umožnia plnenie ich úloh. Táto úhrada [náhrada – *neoficiálny preklad*] môže byť za určitých podmienok zlučiteľná so zmluvou podľa jej článku 73. Po prvé, musí sa poskytnúť na zabezpečenie poskytovania služieb, ktoré sú službami všeobecného záujmu v zmysle zmluvy. Po druhé, aby sa predišlo neoprávnenému narušeniu hospodárskej súťaže, úhrada [náhrada – *neoficiálny preklad*] nemôže prekročiť úroveň potrebnú na

pokrytie čistých nákladov vyplývajúcich z výkonu záväzkov vyplývajúcich zo služieb vo verejnom záujme [povinností poskytovať služby vo verejnom záujme – *neoficiálny preklad*], berúc do úvahy získané výnosy a primeraný zisk.

(35) Úhrada [Náhrada – *neoficiálny preklad*] poskytnutá príslušnými orgánmi v súlade s ustanoveniami tohto nariadenia preto môže byť oslobodená od požiadavky predchádzajúceho oznámenia podľa článku 88 ods. 3 zmluvy."

9 Článok 1 tohto nariadenia stanovuje:

„1. Účelom tohto nariadenia je vymedziť, ako môžu príslušné orgány v súlade s pravidlami práva Spoločenstva konať v oblasti verejnej osobnej dopravy, aby zabezpečili poskytovanie služieb všeobecného záujmu, ktoré by boli okrem iného početnejšie, bezpečnejšie, kvalitnejšie alebo poskytované pri nižších nákladoch [za nižšiu cenu – *neoficiálny preklad*] ako tie, ktorých poskytovanie by umožnilo samotné fungovanie trhu.

Na tento účel toto nariadenie stanovuje podmienky, za ktorých príslušné orgány pri ukladaní alebo zmluvnom uzatváraní záväzkov vyplývajúcich zo služieb vo verejnom záujme [povinností poskytovať služby vo verejnom záujme – *neoficiálny preklad*] poskytujú poskytovateľom služieb vo verejnom záujme úhradu [náhradu – *neoficiálny preklad*] za vynaložené náklady a/alebo priznávajú výlučné práva výmenou za plnenie záväzkov vyplývajúcich zo služieb vo verejnom záujme [povinností poskytovať služby vo verejnom záujme – *neoficiálny preklad*].

2. Toto nariadenie sa uplatňuje na vnútroštátne aj medzinárodné poskytovanie služieb vo verejnom záujme v železničnej osobnej doprave, inej osobnej koľajovej a cestnej osobnej doprave s výnimkou služieb, ktoré sa poskytujú hlavne pre ich historický význam alebo turistickú hodnotu. Členské štáty môžu uplatňovať toto nariadenie na verejnú osobnú dopravu vnútrozemskými vodnými cestami a vnútroštátnymi morskými vodami bez toho, aby bolo dotknuté nariadenie Rady (EHS) č. 3577/92 zo 7. decembra 1992, ktorým sa uplatňuje zásada slobody poskytovania služieb na námornú dopravu v rámci členských štátov (námorná kabotáž) [Ú. v. ES L 364, 1992, s. 7; Mim. vyd. 06/002, s. 10].

…"

10 Článok 2 nariadenia č. 1370/2007 uvádza:

„Na účely tohto nariadenia:

a) ‚verejná osobná doprava' sú služby osobnej dopravy všeobecného hospodárskeho záujmu, ktoré sa poskytujú verejnosti na nediskriminačnom a nepretržitom základe;

b) ‚príslušný orgán' je každý orgán verejnej moci alebo skupina orgánov verejnej moci členského štátu alebo členských štátov, ktoré majú právomoc zasahovať do verejnej osobnej dopravy v danej geografickej oblasti, alebo každý orgán, ktorému bola zverená takáto právomoc;

…

e) ‚záväzok vyplývajúci zo služieb vo verejnom záujme' [‚povinnosť poskytovať služby vo verejnom záujme' – *neoficiálny preklad*] je podmienka vymedzená alebo určená príslušným orgánom s cieľom zaručiť také služby vo verejnom záujme v osobnej doprave, ktoré by poskytovateľ, ak by zohľadňoval svoj obchodný záujem, neposkytoval alebo neposkytoval v rovnakom rozsahu alebo za rovnakých podmienok bez odmeny;

…

l) ‚všeobecné pravidlo' je opatrenie, ktoré sa bez diskriminácie vzťahuje na všetky služby vo verejnom záujme v osobnej doprave rovnakého typu v určitej geografickej oblasti, za ktorú je príslušný orgán zodpovedný;

…"

11 Článok 2a uvedeného nariadenia v odseku 2 stanovuje:

Prostredníctvom špecifikácií záväzkov vyplývajúcich zo služieb vo verejnom záujme a súvisiacej úhrady [povinností poskytovať služby vo verejnom záujme a súvisiacej náhrady – *neoficiálny preklad*] čistého finančného vplyvu týchto záväzkov [povinností – *neoficiálny preklad*] sa:

a) dosahujú ciele politiky v oblasti verejnej dopravy nákladovo efektívnym spôsobom a

b) zabezpečuje z dlhodobého hľadiska finančná udržateľnosť poskytovania verejnej osobnej dopravy v súlade s požiadavkami stanovenými v politike v oblasti verejnej dopravy."

12 Článok 3 uvedeného nariadenia znie takto:

„1. Ak sa príslušný orgán rozhodne udeliť vybranému poskytovateľovi výlučné právo a/alebo poskytnúť akúkoľvek úhradu [náhradu – *neoficiálny preklad*] ako protihodnotu za plnenie záväzkov vyplývajúcich zo služieb vo verejnom záujme [povinností poskytovať služby vo verejnom záujme – *neoficiálny preklad*], urobí tak v rámci zmluvy o službách vo verejnom záujme.

2. Odchylne od odseku 1 môžu byť záväzky vyplývajúce zo služieb vo verejnom záujme [povinnosti poskytovať služby vo verejnom záujme – *neoficiálny preklad*], ktorých cieľom je stanovenie maximálnej výšky tarify pre všetkých cestujúcich alebo pre niektoré kategórie cestujúcich, tiež predmetom všeobecných pravidiel. V súlade so zásadami stanovenými v článkoch 4 a 6 a v prílohe poskytne príslušný orgán poskytovateľom služieb vo verejnom záujme úhradu [náhradu – *neoficiálny preklad*] čistého finančného vplyvu, kladného alebo záporného, na vynaložené náklady a dosiahnuté výnosy[, za] plnenie povinností v oblasti výšky tarify stanovených prostredníctvom všeobecných pravidiel spôsobom, ktorý zabráni nadmernej úhrade [náhrade – *neoficiálny preklad*]. Toto nemá vplyv na právo príslušných orgánov začleniť záväzky vyplývajúce zo služieb vo verejnom záujme [povinnosti poskytovať služby vo verejnom záujme – *neoficiálny preklad*], ktoré stanovujú maximálne výšky tarify, do zmlúv o službách vo verejnom záujme.

3. Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia článkov 73, 86, 87 a 88 zmluvy, môžu členské štáty z rozsahu pôsobnosti tohto nariadenia vylúčiť všeobecné pravidlá, ktoré sa týkajú finančnej úhrady [náhrady – *neoficiálny preklad*] za služby vo verejnom záujme, ktorých cieľom je stanoviť maximálnu výšku tarify pre žiakov, študentov, učňov a osoby so zníženou pohyblivosťou. Tieto

všeobecné pravidlá sa oznámia v súlade s článkom 88 zmluvy. Všetky takéto oznámenia musia obsahovať úplné informácie o opatrení, a najmä podrobné informácie o metóde výpočtu.“

13 Článok 4 tohto istého nariadenia v odseku 1 stanovuje, že:

„Zmluvy o službách vo verejnom záujme a všeobecné pravidlá:

…

b) objektívnym a transparentným spôsobom vopred stanovia:
   i) parametre, na základe ktorých sa majú vypočítať prípadné platby úhrady, [majú vypočítať platby náhrady, ak je to potrebné – *neoficiálny preklad*] a
   ii) povahu a rozsah prípadných poskytnutých výlučných práv spôsobom, ktorý zabráni nadmernej úhrade [náhrade – *neoficiálny preklad*].

…“

14 Článok 6 nariadenia č. 1370/2007 v odseku 1 stanovuje:

„Každá úhrada [náhrada – *neoficiálny preklad*] súvisiaca so všeobecným pravidlom alebo zmluvou o službách vo verejnom záujme musí byť v súlade s článkom 4 bez ohľadu na spôsob zadania zmluvy. Každá úhrada [náhrada – *neoficiálny preklad*] akejkoľvek povahy súvisiaca so zmluvou o službách vo verejnom záujme nezadanou podľa článku 5 ods. 1, 3 alebo 3b alebo súvisiaca so všeobecným pravidlom musí byť okrem toho v súlade s ustanoveniami uvedenými v prílohe.“

15 Podľa článku 9 ods. 1 tohto nariadenia platí, že:

„Úhrada [Náhrada – *neoficiálny preklad*] za poskytované služby vo verejnom záujme v osobnej doprave alebo za plnenie záväzkov [povinností – *neoficiálny preklad*] v oblasti výšky tarify stanovenej prostredníctvom všeobecných pravidiel vyplatená v súlade s týmto nariadením je zlučiteľná so spoločným trhom. Táto úhrada [náhrada – *neoficiálny preklad*] je oslobodená od povinnosti predbežného oznámenia stanovenej v článku 88 ods. 3 zmluvy.“

16 Článok 10 uvedeného nariadenia v odseku 1 stanovuje:

„[Nariadenie č. 1191/69] sa týmto zrušuje. …“

17 V prílohe k nariadeniu č. 1370/2007 s názvom „Pravidlá uplatniteľné na úhradu [náhradu – *neoficiálny preklad*] v prípadoch uvedených v článku 6 ods. 1“ sa v bode 2 stanovuje, že:

„Úhrada [Náhrada – *neoficiálny preklad*] nemôže prekročiť sumu zodpovedajúcu čistému finančnému vplyvu, ktorý zodpovedá súčtu vplyvov, pozitívnych alebo negatívnych, z dodržiavania záväzkov vyplývajúcich zo služieb vo verejnom záujme [povinností poskytovať služby vo verejnom záujme – *neoficiálny preklad*] na náklady alebo výnosy poskytovateľa služieb vo verejnom záujme. Vplyvy sa vyhodnotia porovnaním situácie, keď sú záväzky vyplývajúce zo služieb vo verejnom záujme [povinnosti poskytovať služby vo verejnom záujme – *neoficiálny preklad*] splnené, so situáciou, ktorá by nastala, ak by záväzky [povinnosti – *neoficiálny preklad*] neboli splnené. …“

Estónske právo

18 § 34 ühistranspordiseadus (zákon o osobnej doprave) z 1. októbra 2015 (RT I, 2015, 2) v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej (ďalej len „ÜTS“) stanovuje:

„Na vnútroštátnej linke cestnej, vodnej a železničnej dopravy je dopravca povinný bezplatne prepravovať deti, ktoré 1. októbra prebiehajúceho školského roka ešte nedovŕšili siedmy rok veku, ako aj deti, u ktorých bol začiatok školskej dochádzky odložený, zdravotne postihnuté osoby do dovŕšenia 16. roku veku, osoby s ťažkým zdravotným postihnutím od dovŕšenia 16. roku veku, osoby so závažným zrakovým postihnutím a sprievod osoby s ťažkým alebo závažným zrakovým postihnutím, ako aj vodiaceho, resp. asistenčného psa zdravotne postihnutej osoby. Za bezplatnú prepravu cestujúcich, ktorí patria do týchto kategórií, dopravcovi neprináleží nijaká náhrada.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

19 Eesti Buss OÜ a Lux Express Estonia sú súkromné podniky, ktoré komerčne poskytujú pravidelné služby v cestnej autobusovej doprave v Estónsku. Dňa 5. júna 2019 predložili ministrovi hospodárstva a infraštruktúry (Estónsko) žiadosť o náhradu v celkovej výške 537 219 eur za ušlý zisk, ktorý im podľa ich tvrdení vznikol v priebehu roka 2018 v dôsledku povinnosti podľa § 34 ÜTS prepravovať v rámci poskytovania pravidelnej komerčnej dopravy na území Estónska určité kategórie cestujúcich bezplatne a bez náhrady zo strany štátu.

20 Dňa 10. júla 2019 minister hospodárstva a infraštruktúry túto žiadosť zamietol s odôvodnením, že podľa § 34 ÜTS dopravca nedostáva za bezplatnú prepravu cestujúcich žiadnu náhradu.

21 Dňa 29. júla 2019 sa Eesti Buss zlúčila so spoločnosťou Lux Express Estonia a bola vymazaná z obchodného registra.

22 Dňa 12. augusta 2019 podala Lux Express Estonia na Tallinna Halduskohus (Správny súd Tallinn, Estónsko) žalobu, ktorou sa domáhala, aby sa Estónskej republike uložila povinnosť zaplatiť sumu 851 960 eur zodpovedajúcu výške ušlého zisku, ktorý podľa svojho názoru utrpela v dôsledku uplatňovania § 34 ÜTS v období od 1. januára 2018 do 31. júla 2019, spolu s úrokmi z omeškania. Lux Express Estonia rozšírila tento nárok na ušlý zisk, ktorý údajne utrpela v období od 1. januára 2016 do 31. januára 2020, t. j. na sumu 2 061 781 eur spolu s úrokmi z omeškania.

23 Lux Express Estonia okrem iného tvrdila, že povinnosť podľa § 34 ÜTS predstavuje povinnosť poskytovať služby vo verejnom záujme v zmysle článku 2 písm. e) nariadenia č. 1370/2007. Z článku 1 ods. 1 tohto nariadenia pritom vyplýva, že členské štáty sú povinné poskytnúť dopravným podnikom náhradu nákladov, ktoré im vznikli pri plnení povinností poskytovať služby vo verejnom záujme. § 34 ÜTS je v rozsahu, v akom zakazuje vyplácanie náhrady za plnenie takejto povinnosti, nezlučiteľný s týmto nariadením. Skutočnosť, že Estónska republika vopred neoznámila Komisii toto ustanovenie podľa článku 3 ods. 3 nariadenia č. 1370/2007 a článku 108 ZFEÚ, nebráni priznaniu náhrady. Lux Express Estonia tiež tvrdila, že ak by sa zistilo, že nariadenie č. 1370/2007 nie je uplatniteľné na spor vo veci samej, mala by jej byť priznaná náhrada podľa zásady proporcionality a článkov 16, 17, 41 a 51 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“).

24 Ministerstvo hospodárstva a komunikácií uviedlo, že nariadenie č. 1370/2007 sa na spor vo veci samej neuplatňuje, keďže Lux Express Estonia neuzavrela zmluvu o poskytovaní služieb vo verejnom záujme s príslušným orgánom, ale prevádzkuje komerčné linky. Okrem toho článok 3

ods. 3 nariadenia č. 1370/2007 umožňuje vyňať z pôsobnosti tohto nariadenia situácie, keď sa všeobecným pravidlom stanovujú maximálne ceny pre určité kategórie cestujúcich. Navyše, ak sa náhrada neposkytne, nie je potrebné informovať Komisiu. Ministerstvo hospodárstva a komunikácií tiež tvrdilo, že aj za predpokladu, že povinnosť stanovená v § 34 ÜTS predstavuje povinnosť poskytovať služby vo verejnom záujme v zmysle tohto nariadenia, toto nariadenie nevyžaduje, aby sa dopravcom poskytovala náhrada. Ustanovenia Zmluvy o FEÚ tiež neukladajú povinnosť poskytnúť štátnu pomoc. Poskytovanie služieb spoločnosťou Lux Express Estonia je totiž podľa tohto ministerstva ekonomicky výnosné aj bez náhrady.

25 Vnútroštátny súd uvádza, že Lux Express Estonia prevádzkuje komerčnú autobusovú dopravu na základe prevádzkovej licencie Spoločenstva a s vnútroštátnymi alebo miestnymi orgánmi neuzavrela žiadnu zmluvu o službách vo verejnom záujme. Táto spoločnosť z verejných zdrojov nedostáva žiadne náhrady nákladov na prevádzku týchto služieb.

26 Vnútroštátny súd sa po prvé pýta, či sa na skutkový stav vo veci samej vzťahuje nariadenie č. 1370/2007. V tejto súvislosti pripomína, že Lux Express Estonia poskytuje služby osobnej dopravy vo všeobecnom hospodárskom záujme v zmysle článku 2 písm. a) tohto nariadenia, keďže existuje verejný záujem na poskytovaní pravidelnej autobusovej dopravy medzi jednotlivými mestami Estónska a že táto doprava zabezpečuje voľný pohyb osôb. Za týchto okolností vzniká otázka, či v prípade, že príslušný orgán v zmysle článku 2 písm. b) tohto nariadenia neuzavrel s dopravcom zmluvu o poskytovaní služieb vo verejnom záujme, ale zákonom stanovil povinnosť prepravovať určité kategórie cestujúcich bezplatne, týkajúcu sa dopravcov, ktorí prevádzkujú pravidelnú dopravu na vnútroštátnom území, možno túto povinnosť kvalifikovať ako „povinnosť poskytovať služby vo verejnom záujme“ v zmysle článku 2 písm. e) tohto nariadenia.

27 Podľa vnútroštátneho súdu možno ÜTS považovať za všeobecné pravidlo v zmysle článku 2 písm. l) a článku 3 ods. 2 nariadenia č. 1370/2007, a preto sa toto nariadenie uplatňuje vo veci samej. § 34 ÜTS totiž stanovuje maximálnu výšku tarify (bezplatnú dopravu) pre určité kategórie cestujúcich. Stanovenie takejto maximálnej výšky tarify všeobecným pravidlom by mohlo podľa článku 3 ods. 2 uvedeného nariadenia predstavovať povinnosť poskytovať služby vo verejnom záujme. Okrem toho podľa vnútroštátneho súdu § 34 ÜTS tým, že niektorým kategóriám cestujúcich priznáva právo na bezplatnú prepravu, slúži cieľu poskytovať cestujúcim služby za nižšiu cenu, ako sa uvádza v článku 1 ods. 1 tohto nariadenia. Okrem toho je nepravdepodobné, že by podnik, ktorý zohľadňuje svoj vlastný obchodný záujem, poskytoval týmto cestujúcim bezplatnú dopravu bez zásahu verejných orgánov.

28 Za predpokladu, že nariadenie č. 1370/2007 je uplatniteľné na spor vo veci samej, sa vnútroštátny súd pýta po druhé, či môže členský štát vylúčiť, aby sa dopravcovi priznala náhrada nákladov, ktoré mu spôsobuje povinnosť poskytovať služby vo verejnom záujme. Z článku 3 ods. 2 druhej vety tohto nariadenia vyplýva, že príslušný orgán poskytne dopravcovi náhradu za plnenie povinnosti v oblasti výšky tarify stanovenej všeobecným pravidlom. Z článku 1 ods. 1 druhého pododseku a článku 4 ods. 1 písm. b) bodu i) uvedeného nariadenia by sa tiež mohlo vyvodiť, že príslušný orgán pri uložení povinnosti poskytovať služby vo verejnom záujme dopravcovi stanoví náhradu za plnenie tejto povinnosti. Posledné uvedené ustanovenie by sa však vzťahovalo aj na možnosť nepriznania žiadnej náhrady.

29 Po tretie sa vnútroštátny súd pýta, či článok 3 ods. 3 nariadenia č. 1370/2007 umožňuje vylúčiť z pôsobnosti tohto nariadenia nielen všeobecné pravidlá týkajúce sa finančnej náhrady za povinnosti poskytovať služby vo verejnom záujme, ktoré stanovujú maximálne výšky tarify

cestovného pre žiakov, študentov, učňov a osoby so zníženou pohyblivosťou, ale aj všeobecné pravidlá, ktorých účelom je stanovenie maximálnej výšky taríf cestovného pre iné kategórie cestujúcich, než sú uvedené v tomto ustanovení, ako sú deti v predškolskom veku, maloleté osoby so zdravotným postihnutím mladšie ako 16 rokov, osoby s ťažkým zdravotným postihnutím vo veku 16 rokov a staršie, osoby s ťažkým zrakovým postihnutím, osoby sprevádzajúce osoby s ťažkým zrakovým postihnutím a vodiace alebo asistenčné psy sprevádzajúce osoby so zdravotným postihnutím uvedené v § 34 ÜTS. Tento súd sa taktiež pýta, či sa oznamovacia povinnosť uvedená v článku 3 ods. 3 a článku 108 ZFEÚ vzťahuje na situácie, v ktorých všeobecné pravidlá stanovujúce maximálne výšky tarify cestovného nestanovujú náhradu, ktorá sa má poskytnúť dopravcom, ktorým sa ukladá povinnosť poskytovať služby vo verejnom záujme, keďže v takýchto situáciách by nevzniklo riziko poskytnutia štátnej pomoci.

30 V prípade, že Súdny dvor dospeje k záveru, že nariadenie č. 1370/2007 nie je vo veci samej uplatniteľné, sa vnútroštátny súd po štvrté pýta, či povinnosť priznať dopravcom náhradu za splnenie povinnosti podľa § 34 ÜTS vyplýva z iného aktu práva Únie, ako je napríklad Charta.

31 Po piate sa tento súd pýta, aké podmienky musí dodržať pri určovaní výšky náhrady v prípade, že by sa rozhodol priznať spoločnosti Lux Express Estonia takúto náhradu, aby táto náhrada nebola v rozpore s pravidlami v oblasti štátnej pomoci. Keďže Lux Express Estonia môže slobodne stanoviť výšku tarify cestovného a keďže trasy obsluhované na estónskom území majú malú konkurenčnú povahu, podľa tohto súdu je možné, že strata príjmov z predaja lístkov nebude predstavovať primeraný základ pre výpočet nákladov vyplývajúcich zo splnenia povinnosti podľa § 34 ÜTS. Vnútroštátny súd sa pýta, či by s cieľom vyhnúť sa pri tomto výpočte stanoveniu nadmernej náhrady mohol analogicky odkázať na pravidlá uvedené v prílohe k tomuto nariadeniu, aj keby sa nariadenie č. 1370/2007 vo veci samej neuplatňovalo.

32 V tejto súvislosti Tallinna Halduskohus (Správny súd Tallinn) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Má sa prípad, keď sa všetkým súkromnoprávnym podnikom, ktoré v tuzemsku komerčne prevádzkujú pravidelnú cestnú, vodnú a železničnú osobnú dopravu, uloží rovnaká povinnosť, aby určitú skupinu cestujúcich (deti v predškolskom veku, zdravotne postihnuté osoby do dovŕšenia 16. roku veku, osoby s ťažkým zdravotným postihnutím od dovŕšenia 16. roku veku, osoby so závažným zrakovým postihnutím, sprievod osoby s ťažkým alebo závažným zrakovým postihnutím, ako aj vodiaceho, resp. asistenčného psa zdravotne postihnutej osoby) prepravovali bezplatne, považovať za uloženie povinnosti poskytovať služby vo verejnom záujme v zmysle článku 2 písm. e) a článku 3 ods. 2 nariadenia č. 1370/2007?

2. Ak ide o povinnosť poskytovať služby vo verejnom záujme v zmysle nariadenia č. 1370/2007: Má podľa článku 4 ods. 1 písm. b) bodu i) nariadenia č. 1370/2007 členský štát právo vnútroštátnym zákonom vylúčiť vyplácanie náhrady dopravcom za plnenie tejto povinnosti?

   Ak má členský štát právo vylúčiť vyplácanie náhrady dopravcom, za akých podmienok to môže urobiť?

3. Je podľa článku 3 ods. 3 nariadenia č. 1370/2007 možné vylúčiť z pôsobnosti tohto nariadenia všeobecné pravidlá na stanovenie maximálnej výšky tarify pre iné kategórie cestujúcich než tie, ktoré sú uvedené v tomto ustanovení?

Platí oznamovacia povinnosť voči Európskej komisii podľa článku 108 Zmluvy o fungovaní Európskej únie aj vtedy, keď všeobecné pravidlá na stanovenie maximálnej výšky tarify nestanovujú nijakú náhradu pre dopravcu?

4. Ak v tomto prípade nie je uplatniteľné nariadenie č. 1370/2007: Je možné poskytnutie náhrady oprieť o iný právny akt Európskej únie (ako napríklad Charta)?

5. Aké podmienky musí spĺňať náhrada, ktorá sa prípadne poskytne dopravcovi, aby bola v súlade s predpismi o štátnej pomoci?“

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

33 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 2 písm. e) nariadenia č. 1370/2007 vykladať v tom zmysle, že pojem „povinnosť poskytovať služby vo verejnom záujme“ uvedený v tomto ustanovení zahŕňa povinnosť podnikov poskytujúcich na území dotknutého členského štátu pravidelné služby cestnej, vnútrozemskej vodnej a železničnej dopravy, stanovenú v § 34 ÜTS, prepravovať bezplatne a bez nároku na náhradu od štátu určité kategórie cestujúcich, najmä deti v predškolskom veku a určité kategórie zdravotne postihnutých osôb.

34 Treba pripomenúť, že podľa článku 1 ods. 1 prvého pododseku nariadenia č. 1370/2007 je účelom tohto nariadenia vymedziť, ako môžu príslušné orgány v súlade s pravidlami práva Únie konať v oblasti verejnej osobnej dopravy, aby zabezpečili poskytovanie služieb všeobecného záujmu, ktoré by boli okrem iného početnejšie, bezpečnejšie, kvalitnejšie alebo poskytované za nižšiu cenu ako tie, ktorých poskytovanie by umožnilo samotné fungovanie trhu. Okrem toho z článku 1 ods. 2 tohto nariadenia vyplýva, že sa uplatňuje na vnútroštátne aj medzinárodné poskytovanie služieb vo verejnom záujme v železničnej osobnej doprave, inej osobnej koľajovej a cestnej osobnej doprave s výnimkou služieb, ktoré sa poskytujú hlavne pre ich historický význam alebo turistickú hodnotu. Z pôsobnosti uvedeného nariadenia je najmä vylúčená verejná osobná doprava vnútrozemskými vodnými cestami. Členské štáty však môžu uplatňovať to isté nariadenie aj na túto dopravu. Zo spisu, ktorý má Súdny dvor k dispozícii, nevyplýva, že by Estónska republika túto možnosť využila.

35 V článku 2 písm. e) nariadenia č. 1370/2007 je pojem „povinnosť poskytovať služby vo verejnom záujme“ vymedzený ako „podmienka vymedzená alebo určená príslušným orgánom s cieľom zaručiť také služby vo verejnom záujme v osobnej doprave, ktoré by poskytovateľ, ak by zohľadňoval svoj obchodný záujem, neposkytoval alebo neposkytoval v rovnakom rozsahu alebo za rovnakých podmienok bez odmeny“.

36 Podľa článku 2 písm. b) nariadenia č. 1370/2007 „príslušným orgánom“ na účely tohto nariadenia je „každý orgán verejnej moci alebo skupina orgánov verejnej moci členského štátu alebo členských štátov, ktoré majú právomoc zasahovať do verejnej osobnej dopravy v danej geografickej oblasti, alebo každý orgán, ktorému bola zverená takáto právomoc“.

37 Okrem toho z článku 3 tohto nariadenia vyplýva, že povinnosť poskytovať služby vo verejnom záujme môže byť predmetom buď zmluvy o službách vo verejnom záujme, alebo všeobecného pravidla v zmysle článku 2 písm. l) tohto nariadenia, teda opatrenia, ktoré sa bez diskriminácie vzťahuje na všetky služby vo verejnom záujme v osobnej doprave rovnakého typu v určitej geografickej oblasti.

38 V tomto prípade prináleží vnútroštátnemu súdu, ktorý jediný má právomoc posúdiť skutkový stav, aby určil, či povinnosť podľa § 34 ÜTS spĺňa podmienky stanovené v článku 2 písm. e) nariadenia č. 1370/2007.

39 Z podkladov predložených Súdnemu dvoru však vyplýva, že táto povinnosť vyplýva zo zákonného ustanovenia. Je preto prípustné domnievať sa na jednej strane, že táto povinnosť je vymedzená alebo určená orgánom verejnej moci členského štátu, ktorý má právomoc zasahovať do verejnej osobnej dopravy, teda „príslušným orgánom“ v zmysle článku 2 písm. b) a e) nariadenia č. 1370/2007, a na druhej strane, že tá istá povinnosť je stanovená prostredníctvom „všeobecného pravidla“ v zmysle článku 2 písm. l) tohto nariadenia.

40 Z § 34 ÜTS ďalej vyplýva, že každý dopravca prevádzkujúci pravidelnú cestnú, vnútrozemskú vodnú alebo železničnú dopravu v Estónsku musí bezplatne prepravovať určité kategórie cestujúcich vrátane detí v predškolskom veku a určitých kategórií zdravotne postihnutých osôb. Estónska vláda vo svojich písomných pripomienkach uvádza, že povinnosť vyplývajúca z tohto ustanovenia sa ukladá s cieľom umožniť rodinám s malými deťmi a zdravotne postihnutým osobám využívať verejnú dopravu tak, že sa pre nich stane cenovo dostupnejšou a prístupnejšou. § 34 ÜTS teda odráža osobitnú pozornosť, ktorú estónska spoločnosť venuje týmto osobám.

41 Tento cieľ patrí medzi hlavné ciele Bielej knihy Komisie z 12. septembra 2001, na ktoré sa konkrétne odkazuje v odôvodnení 4 nariadenia č. 1370/2007, medzi ktoré patrí aj poskytovanie osobitných tarifných podmienok určitým kategóriám cestujúcich, ako sú dôchodcovia. Povinnosť stanovená v tomto ustanovení sa preto zdá byť vymedzená s cieľom zabezpečiť v osobnej doprave poskytovanie služieb všeobecného záujmu.

42 Napokon vnútroštátny súd uvádza, že je nepravdepodobné, že by podnik, ak by zohľadňoval svoj vlastný obchodný záujem, prevzal túto povinnosť bez odmeny.

43 Za týchto podmienok, s výhradou konečného posúdenia vnútroštátnym súdom s ohľadom na všetky relevantné skutočnosti, treba konštatovať, že § 34 ÜTS v rozsahu, v akom ukladá každému podniku poskytujúcemu služby pravidelnej cestnej a železničnej dopravy na vnútroštátnom území povinnosť bezplatne prepravovať určité kategórie cestujúcich, najmä deti v predškolskom veku a určité kategórie zdravotne postihnutých osôb, stanovuje „povinnosť poskytovať služby vo verejnom záujme“ v zmysle článku 2 písm. b) nariadenia č. 1370/2007.

44 Táto úvaha nie je v rozpore s argumentom estónskej vlády, že nariadenie sa nevzťahuje na prevádzku dopravných liniek mimo rámca zmlúv o službách vo verejnom záujme.

45 Na jednej strane totiž stačí poznamenať, že článok 1 ods. 1 druhý pododsek nariadenia č. 1370/2007 nerozlišuje medzi povinnosťami poskytovať služby vo verejnom záujme podľa toho, ako sú vymedzené.

46 Na druhej strane, ako bolo uvedené v bode 37 tohto rozsudku, z článku 3 nariadenia č. 1370/2007 vyplýva, že sa uplatňuje tak na povinnosti poskytovať služby vo verejnom záujme stanovené v zmluve o službách vo verejnom záujme, ako aj na povinnosti uložené prostredníctvom všeobecných pravidiel. Uvedený článok 3 ods. 2 nariadenia výslovne odkazuje na vnútroštátne opatrenia stanovené vo všeobecných pravidlách, ktoré stanovujú maximálne výšky tarify pre určité kategórie cestujúcich. Medzi tieto opatrenia pritom patrí povinnosť prepravovať cestujúcich bezplatne, ako je to stanovené v § 34 ÜTS.

47 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba na prvú otázku odpovedať tak, že článok 2 písm. e) nariadenia č. 1370/2007 sa má vykladať v tom zmysle, že pojem „povinnosť poskytovať služby vo verejnom záujme“ uvedený v tomto ustanovení zahŕňa povinnosť podnikov poskytujúcich na území dotknutého členského štátu pravidelné služby cestnej, vnútrozemskej vodnej a železničnej dopravy, stanovenú v ustanovení vnútroštátneho práva, prepravovať bezplatne a bez nároku na náhradu od štátu určité kategórie cestujúcich, najmä deti v predškolskom veku a určité kategórie zdravotne postihnutých osôb.

O druhej otázke

48 Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v prípade kladnej odpovede na prvú otázku v podstate pýta po prvé, či sa má článok 4 ods. 1 písm. b) bod i) nariadenia č. 1370/2007 vykladať v tom zmysle, že umožňuje príslušným orgánom vylúčiť priznanie náhrady nákladov, ktoré cestným a železničným dopravcom vzniknú v dôsledku výkonu povinnosti poskytovať na území dotknutého členského štátu služby vo verejnom záujme. V prípade, že by tieto orgány mohli vylúčiť priznanie takejto náhrady, sa vnútroštátny súd Súdneho dvora pýta po druhé, za akých podmienok by mohli túto možnosť využiť.

49 Z odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že prvá časť tejto otázky vychádza z predpokladu, že nariadenie č. 1370/2007 ukladá príslušným orgánom povinnosť priznať náhradu nákladov vyplývajúcich z povinností poskytovať služby vo verejnom záujme.

50 Aby bolo možné poskytnúť vnútroštátnemu súdu užitočnú odpoveď, je potrebné najprv overiť platnosť tohto predpokladu.

51 V tejto súvislosti sa v článku 3 ods. 1 nariadenia stanovuje, že ak sa príslušný orgán rozhodne udeliť vybranému poskytovateľovi výlučné právo a/alebo poskytnúť akúkoľvek náhradu ako protihodnotu za plnenie povinností poskytovať služby vo verejnom záujme, urobí tak v rámci zmluvy o službách vo verejnom záujme.

52 Toto ustanovenie teda stanovuje zásadu, že povinnosti poskytovať služby vo verejnom záujme a s nimi súvisiace náhrady musia byť stanovené v zmluve o poskytovaní služieb vo verejnom záujme.

53 Odchylne od tohto ustanovenia umožňuje článok 3 ods. 2 prvá veta uvedeného nariadenia stanoviť povinnosti poskytovať služby vo verejnom záujme prostredníctvom všeobecných pravidiel, ktorých cieľom je stanovenie maximálnej výšky tarify pre všetkých cestujúcich alebo pre niektoré kategórie cestujúcich.

54 Podľa článku 3 ods. 2 druhej vety nariadenia č. 1370/2007 príslušný orgán poskytuje poskytovateľom služieb vo verejnom záujme náhradu čistého finančného vplyvu, kladného alebo záporného, na vynaložené náklady a dosiahnuté výnosy, za plnenie povinností v oblasti výšky

tarify stanovených prostredníctvom všeobecných pravidiel spôsobom, ktorý zabráni nadmernej náhrade. Poskytnutie takejto náhrady sa má uskutočniť v súlade so zásadami stanovenými v článku 4, článku 6 a prílohe k uvedenému nariadeniu.

55 Z použitia záväznej formulácie „príslušný orgán poskytuje“ vyplýva, že toto ustanovenie nestanovuje pre príslušné orgány len možnosť, ale aj povinnosť.

56 Tento výklad podporuje kontext, do ktorého patrí toto ustanovenie. Článok 1 ods. 1 druhý pododsek nariadenia č. 1370/2007 sa týka „podmien[ok], za ktorých príslušné orgány pri ukladaní… povinností poskytovať služby vo verejnom záujme poskytujú poskytovateľom služieb vo verejnom záujme náhradu za vynaložené náklady“. Článok 2a ods. 2 nariadenia sa zaoberá špecifikáciou povinností poskytovať služby vo verejnom záujme a „súvisiac[ou] náhrad[ou] čistého finančného vplyvu týchto povinností“.

57 Okrem toho je z vývoja právnych predpisov Únie v danej oblasti zrejmé, že povinnosť poskytnúť náhradu nákladov vyplývajúcich z povinností poskytovať služby vo verejnom záujme možno vysledovať až do rozhodnutia 65/271, ktorého článok 6 stanovoval, že od 1. júla 1967 sa náklady, ktoré v doprave vyplývajú z toho, že sa na osobnú dopravu uplatňujú ceny a prepravné podmienky, ktoré členský štát zaviedol v záujme jednej alebo viacerých osobitných sociálnych kategórií, budú musieť poskytovať náhrady, určené podľa spoločných metodík.

58 Táto povinnosť bola následne v podstate prevzatá do článku 1 ods. 4 nariadenia č. 1191/69, ktoré bolo zrušené a nahradené nariadením č. 1370/2007.

59 Je pravda, že obsah tohto prvého ustanovenia bol zmenený nariadením Rady (EHS) č. 1893/91 z 20. júna 1991, ktorým sa mení [nariadenie č. 1191/69] (Ú. v. ES L 169, 1991, s. 1; Mim. vyd. 07/001, s. 314). Súdny dvor však v podstate rozhodol, že nariadenie č. 1191/69, v znení zmien, stanovuje za náklady, ktoré vyplývajú z takýchto povinností poskytovať služby vo verejnom záujme, náhradu určenú podľa ustanovení uvedeného nariadenia (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 7. mája 2009, Antrop a i., C-504/07, EU:C:2009:290, bod 21).

60 Okrem toho, ako Komisia zdôraznila vo svojich písomných pripomienkach, normotvorca Únie nezmenil článok 9 nariadenia č. 1191/69, z ktorého vyplýva, že od 1. januára 1971 je na žiadosť dopravcov splatná náhrada nákladov, ktoré týmto podnikom vznikli v dôsledku toho, že sa na osobnú dopravu uplatňujú ceny a prepravné podmienky, zavedené v záujme jednej alebo viacerých osobitných sociálnych kategórií.

61 Výklad, podľa ktorého článok 3 ods. 2 nariadenia č. 1370/2007 nestanovuje len možnosť, ale povinnosť príslušných orgánov poskytnúť náhradu za náklady, ktoré vznikli pri plnení povinnosti poskytovať služby vo verejnom záujme, uvedenej v tomto ustanovení, je podložený aj cieľmi právnej úpravy Únie v danej oblasti.

62 V prvom rade totiž z prvého až tretieho odôvodnenia rozhodnutia 65/271 vyplýva, že cieľom tohto rozhodnutia bolo predovšetkým dosiahnuť cieľ spoločnej dopravnej politiky, ktorý spočíva v odstránení rozdielov vyplývajúcich z toho, že členské štáty ukladajú dopravcom povinnosti obsiahnuté v koncepcii služieb vo verejnom záujme, ktoré môžu podstatne narušiť podmienky hospodárskej súťaže, a to najmä prostredníctvom prijímania opatrení, ktoré majú zabezpečiť spravodlivú náhradu za náklady vyplývajúce z povinností poskytovať služby vo verejnom záujme, zodpovedajúce zníženiu cestovného zo sociálnych dôvodov.

63 V prvom až treťom a trinástom odôvodnení nariadenia č. 1191/69 sa v podstate uvádza, že jeho cieľom bolo dosiahnuť rovnaký cieľ.

64 Tento cieľ sleduje aj nariadenie č. 1370/2007, ktoré bolo rovnako ako nariadenie č. 1191/69 prijaté tak na základe ustanovení Zmluvy týkajúcich sa spoločnej dopravnej politiky, ako aj na základe ustanovení týkajúcich sa štátnej pomoci (rozsudok z 24. júla 2003, Altmark Trans a Regierungspräsidium Magdeburg, C-280/00, EU:C:2003:415, bod 35).

65 V odôvodneniach 2 a 3 nariadenia č. 1370/2007 sa uvádza, že s výhradou výnimiek stanovených v článku 73 ES (teraz článok 93 ZFEÚ) podľa článku 86 ods. 2 ES (teraz článok 106 ods. 2 ZFEÚ) platí, že podniky poverené poskytovaním služieb všeobecného hospodárskeho záujmu podliehajú pravidlám Zmluvy, najmä pravidlám hospodárskej súťaže za predpokladu, že uplatňovanie týchto pravidiel im neznemožňuje plniť zverené špecifické úlohy z dôvodov právnych alebo faktických.

66 V odôvodnení 4 tohto nariadenia sa okrem iného odkazuje na cieľ odstraňovať rozdiely medzi dopravnými podnikmi z rôznych členských štátov, ktorý Komisia sledovala v Bielej knihe z 12. septembra 2001 s názvom „Európska dopravná politika pre rok 2010: čas rozhodnúť“.

67 Z toho vyplýva, že cieľ odstrániť uvedené rozdiely normotvorca Únie dôsledne sledoval.

68 Dosiahnutie tohto cieľa si vyžaduje povinnosť všetkých príslušných orgánov nahradiť náklady vzniknuté pri plnení povinností poskytovať služby vo verejnom záujme, ktorých cieľom je stanoviť maximálne výšky tarify cestovného pre určité kategórie cestujúcich, a nie iba možnosť poskytnúť takúto náhradu, čo by mohlo viesť k rozdielnym podmienkam fungovania trhu verejnej dopravy v rámci Únie.

69 V druhom rade, ako vyplýva z článku 1 ods. 1 prvého pododseku nariadenia č. 1370/2007 a zo štvrtého odôvodnenia tohto nariadenia, k tomuto cieľu sa pridáva cieľ zabezpečiť prostredníctvom regulovanej hospodárskej súťaže poskytovanie služieb všeobecného záujmu, ktoré by boli okrem iného početnejšie, bezpečnejšie, kvalitnejšie alebo poskytované za nižšiu cenu ako tie, ktorých poskytovanie by umožnilo samotné fungovanie trhu.

70 V odôvodnení 34 nariadenia však normotvorca EÚ uznal, že náhrada za služby vo verejnom záujme sa môže ukázať ako potrebná v odvetví pozemnej osobnej dopravy, aby podniky poverené službou vo verejnom záujme fungovali podľa zásad a za podmienok, ktoré im umožnia plnenie ich úloh.

71 Z uvedeného vyplýva, že nariadenie č. 1370/2007 vyžaduje, aby príslušné orgány poskytovali náhradu nákladov vyplývajúcich z povinností poskytovať služby vo verejnom záujme.

72 Pokiaľ ide o článok 4 ods. 1 písm. b) bod i) nariadenia č. 1370/2007, v tomto ustanovení sa stanovuje, že zmluvy o službách vo verejnom záujme a všeobecné pravidlá vopred objektívnym a transparentným spôsobom stanovia parametre, na základe ktorých sa majú vypočítať platby náhrady, „ak je to potrebné“.

73 V tejto súvislosti nič nenasvedčuje tomu, že by normotvorca Únie týmto ustanovením zamýšľal oprávniť príslušné orgány odchýliť sa od zásady poskytnutia náhrady za finančný vplyv dodržiavania tarifných povinností stanovených všeobecnými pravidlami, ktorá je stanovená v článku 3 ods. 2 tohto nariadenia.

74 Pokiaľ ide o výraz „ak je to potrebné“ uvedený v článku 4 ods. 1 písm. b) bode i) tohto nariadenia, z kontextu tohto ustanovenia vyplýva, že tento výraz sa vzťahuje na možnosť príslušných orgánov ustanovenú v článku 1 ods. 1 druhom pododseku a v článku 3 ods. 1 nariadenia č. 1370/2007, rozhodnúť sa priznať dopravcom ako doplnok alebo namiesto výlučného práva náhradu ako protihodnotu za plnenie povinností poskytovať služby vo verejnom záujme.

75 Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy treba na prvú časť druhej otázky odpovedať tak, že článok 3 ods. 2 a článok 4 ods. 1 písm. b) bod i) nariadenia č. 1370/2007 sa majú vykladať v tom zmysle, že príslušné orgány sú povinné podnikom poskytujúcim v oblasti cestnej a železničnej dopravy na území dotknutého členského štátu služby vo verejnom záujme priznať náhradu čistého finančného vplyvu, kladného alebo záporného, na vynaložené náklady a dosiahnuté výnosy, za plnenie povinností uloženej týmto podnikom, stanovenej všeobecným pravidlom, prepravovať bezplatne určité kategórie cestujúcich, okrem iného deti v predškolskom veku a niektoré kategórie zdravotne postihnutých osôb.

76 Vzhľadom na odpoveď na prvú časť druhej otázky netreba odpovedať na jej druhú časť.

O tretej otázke

77 Svojou treťou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, po prvé, či sa má článok 3 ods. 3 nariadenia č. 1370/2007 vykladať v tom zmysle, že umožňuje členským štátom vylúčiť z pôsobnosti tohto nariadenia všeobecné pravidlá, ktoré stanovujú maximálnu výšku tarify pre iné kategórie cestujúcich, ako sú kategórie uvedené v tomto ustanovení. V prípade kladnej odpovede sa vnútroštátny súd po druhé pýta, či sa oznamovacia povinnosť stanovená v tomto ustanovení a v článku 108 ZFEÚ vzťahuje aj na všeobecné pravidlá vylúčené z pôsobnosti tohto nariadenia, ktoré nestanovujú poskytnutie náhrady za služby poskytované vo verejnom záujme.

78 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora prináleží len vnútroštátnemu súdu, ktorému bol spor predložený a ktorý musí niesť zodpovednosť za prijaté súdne rozhodnutie, aby s prihliadnutím na konkrétne okolnosti veci posúdil tak nevyhnutnosť prejudiciálneho rozhodnutia na vydanie svojho rozsudku, ako aj relevantnosť otázok, ktoré predkladá Súdnemu dvoru a na ktoré sa vzťahuje prezumpcia relevantnosti. Preto pokiaľ sa položená otázka týka výkladu alebo platnosti právneho predpisu Únie, Súdny dvor je v zásade povinný rozhodnúť, okrem prípadu, ak je zjavné, že požadovaný výklad nemá nijakú súvislosť s existenciou alebo predmetom sporu vo veci samej, ak ide o hypotetický problém alebo ak Súdny dvor nedisponuje skutkovými a právnymi podkladmi potrebnými na užitočnú odpoveď na uvedenú otázku (rozsudok z 5. mája 2022, Zagrebačka banka, C-567/20, EU:C:2022:352, bod 43, a citovaná judikatúra).

79 Treba uviesť, že článok 3 ods. 3 nariadenia č. 1370/2007 poskytuje členským štátom možnosť z pôsobnosti tohto nariadenia vylúčiť všeobecné pravidlá, ktoré sa týkajú finančnej náhrady za služby vo verejnom záujme, ktorých cieľom je stanoviť maximálnu výšku tarify pre žiakov, študentov, učňov a osoby so zníženou pohyblivosťou. Takéto vylúčenie preto nie je automatické, ale vyžaduje si aktívny prístup členských štátov.

80 V prejednávanej veci zo spisu predloženého Súdnemu dvoru vyplýva, že Estónska republika neprijala žiadne opatrenia, aby využila možnosť stanovenú v tomto ustanovení vyňať z pôsobnosti nariadenia č. 1370/2007 určité všeobecné pravidlá týkajúce sa finančnej náhrady za povinnosti poskytovať služby vo verejnom záujme.

81 Tretia otázka má preto jednoznačne hypotetický charakter. Táto otázka je preto neprípustná.

O štvrtej otázke

82 Zo znenia štvrtej otázky vyplýva, že sa kladie len v prípade, ak sa nariadenie č. 1370/2007 neuplatňuje na konanie vo veci samej.

83 Vzhľadom na odpoveď na prvé dve otázky nie je opodstatnené odpovedať na štvrtú otázku.

O piatej otázke

84 Svojou piatou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta Súdneho dvora na podmienky, ktoré musí spĺňať priznanie náhrady za poskytovanie služby vo verejnom záujme, aby bolo v súlade s pravidlami Únie v oblasti štátnej pomoci. Z odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že tento súd sa snaží najmä zistiť, či ušlý zisk z predaja cestovných lístkov, ktorý dopravca zaznamenal v dôsledku plnenia povinnosti poskytovať služby vo verejnom záujme, predstavuje primeraný základ pre výpočet nákladov na plnenie tejto povinnosti, ktoré sa musia zohľadniť pri určovaní výšky tejto náhrady.

85 V tejto súvislosti podľa článku 1 ods. 1 prvého pododseku nariadenia č. 1370/2007 je účelom tohto nariadenia vymedziť, ako môžu príslušné orgány v súlade s pravidlami práva Únie konať v oblasti verejnej osobnej dopravy.

86 Z toho vyplýva, že nariadenie č. 1370/2007, tak ako nariadenie č. 1191/69, ktoré ruší a nahrádza, zavádza režim, ktorý sú členské štáty povinné dodržiavať, pokiaľ plánujú zavádzať povinnosti služby vo verejnom záujme pre podniky pozemnej dopravy (pozri analogicky rozsudok z 24. júla 2003, Altmark Trans a Regierungspräsidium Magdeburg, C-280/00, EU:C:2003:415, body 43 až 53).

87 Ako vyplýva z článku 9 ods. 1 a odôvodnenia 35 nariadenia č. 1370/2007, náhrada za poskytované služby vo verejnom záujme v osobnej doprave alebo za plnenie povinností v oblasti výšky tarify stanovenej prostredníctvom všeobecných pravidiel vyplatená v súlade s týmto nariadením je zlučiteľná so spoločným trhom. Táto náhrada je oslobodená od povinnosti predbežného oznámenia stanovenej v článku 108 ods. 3 ZFEÚ.

88 Pokiaľ ide o poskytnutie náhrady čistého finančného vplyvu, kladného alebo záporného, na vynaložené náklady a dosiahnuté výnosy, za plnenie povinností v oblasti výšky tarify stanovených prostredníctvom všeobecných pravidiel, v článku 3 ods. 2 nariadenia č. 1370/2007 sa stanovuje, že takáto náhrada sa poskytuje v súlade so zásadami stanovenými v článkoch 4 a 6 a v prílohe k uvedenému nariadeniu spôsobom, ktorý zabráni nadmernej náhrade.

89 Z bodu 2 prílohy k tomuto nariadeniu vyplýva, že náhrada nemôže prekročiť sumu zodpovedajúcu čistému finančnému vplyvu, ktorý zodpovedá súčtu vplyvov, pozitívnych alebo negatívnych, z dodržiavania povinností poskytovať služby vo verejnom záujme na náklady alebo výnosy poskytovateľa služieb vo verejnom záujme. Vplyvy sa vyhodnotia porovnaním situácie, keď sú povinnosti poskytovať služby vo verejnom záujme splnené, so situáciou, ktorá by nastala, ak by povinnosti neboli splnené.

90 Ako Komisia uviedla vo svojich písomných pripomienkach, ušlý zisk z predaja cestovných lístkov nemusí nevyhnutne predstavovať vplyv dodržiavania povinnosti prepravovať určitých cestujúcich bezplatne na náklady a príjmy prevádzkovateľa služby vo verejnom záujme. Preprava týchto cestujúcich len zbavuje príslušného dopravcu možnosti prepravovať cestujúcich, ktorí si musia kúpiť cestovný lístok, v prípadoch, keď pre týchto cestujúcich už nie je miesto. Okrem toho, dodatočné náklady prevádzkovateľa na prítomnosť cestujúcich, ktorí sa majú prepravovať bezplatne, v dopravnom prostriedku, môžu byť zanedbateľné.

91 Vnútroštátnemu súdu, ktorý je jediný príslušný na posúdenie skutkového stavu, prináleží určiť sumu zodpovedajúcu čistému finančnému vplyvu splnenia povinnosti stanovenej v § 34 ÜTS na náklady a príjmy žalobkyne vo veci samej a zabezpečiť, aby náhrada škody nepresiahla túto sumu.

92 Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy treba na piatu otázku odpovedať tak, že článok 3 ods. 2 a bod 2 prílohy k nariadeniu č. 1370/2007 sa majú vykladať v tom zmysle, že náhrada čistého finančného vplyvu, kladného alebo záporného, na vynaložené náklady a dosiahnuté výnosy, za plnenie povinností v oblasti výšky tarify stanovených prostredníctvom všeobecných pravidiel, ktorých cieľom je stanoviť maximálne výšky tarify pre určité kategórie cestujúcich, sa musí poskytovať v súlade so zásadami stanovenými v článkoch 4 a 6 a v prílohe k tomuto nariadeniu spôsobom, ktorý zabráni nadmernej náhrade. Náhrada nemôže prekročiť sumu zodpovedajúcu čistému finančnému vplyvu, ktorý zodpovedá súčtu vplyvov, pozitívnych alebo negatívnych, z dodržiavania povinností poskytovať služby vo verejnom záujme na náklady alebo výnosy poskytovateľa služieb vo verejnom záujme, pričom tieto vplyvy sa vyhodnotia porovnaním situácie, keď sú povinnosti poskytovať služby vo verejnom záujme splnené, so situáciou, ktorá by nastala, ak by povinnosti neboli splnené.

O trovách

93 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

1. **Článok 2 písm. e) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1370/2007 z 23. októbra 2007 o službách vo verejnom záujme v železničnej a cestnej osobnej doprave, ktorým sa zrušujú nariadenia Rady (EHS) č. 1191/69 a (EHS) č. 1107/70, zmeneného nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/2338 zo 14. decembra 2016,**

   sa má vykladať v tom zmysle, že:

   pojem „povinnosť poskytovať služby vo verejnom záujme“ uvedený v tomto ustanovení zahŕňa povinnosť podnikov poskytujúcich na území dotknutého členského štátu pravidelné služby cestnej, vnútrozemskej vodnej a železničnej dopravy, stanovenú v ustanovení vnútroštátneho práva, prepravovať bezplatne a bez nároku na náhradu od štátu určité kategórie cestujúcich, najmä deti v predškolskom veku a určité kategórie zdravotne postihnutých osôb.

2. Článok 3 ods. 2 a článok 4 ods. 1 písm. b) bod i) nariadenia č. 1370/2007, zmeneného nariadením 2016/2338

sa majú vykladať v tom zmysle, že:

príslušné orgány sú povinné podnikom poskytujúcim v oblasti cestnej a železničnej dopravy na území dotknutého členského štátu služby vo verejnom záujme priznať náhradu čistého finančného vplyvu, kladného alebo záporného, na vynaložené náklady a dosiahnuté výnosy, za plnenie povinností uloženej týmto podnikom, stanovenej všeobecným pravidlom, prepravovať bezplatne určité kategórie cestujúcich, okrem iného deti v predškolskom veku a niektoré kategórie zdravotne postihnutých osôb.

3. Článok 3 ods. 2 nariadenia č. 1370/2007, zmeneného nariadením 2016/2338 a bod 2 prílohy k nariadeniu č. 1370/2007, zmenenému nariadením 2016/2338

sa majú vykladať v tom zmysle, že:

náhrada čistého finančného vplyvu, kladného alebo záporného, na vynaložené náklady a dosiahnuté výnosy, za plnenie povinností v oblasti výšky tarify stanovených prostredníctvom všeobecných pravidiel, ktorých cieľom je stanoviť maximálne výšky tarify pre určité kategórie, sa poskytuje v súlade so zásadami stanovenými v článkoch 4 a 6 a v prílohe k uvedenému nariadeniu spôsobom, ktorý zabráni nadmernej náhrade. Náhrada nemôže prekročiť sumu zodpovedajúcu čistému finančnému vplyvu, ktorý zodpovedá súčtu vplyvov, pozitívnych alebo negatívnych, z dodržiavania povinností poskytovať služby vo verejnom záujme na náklady alebo výnosy poskytovateľa služieb vo verejnom záujme, pričom tieto vplyvy sa vyhodnotia porovnaním situácie, keď sú povinnosti poskytovať služby vo verejnom záujme splnené, so situáciou, ktorá by nastala, ak by povinnosti neboli splnené.

Podpisy